

NEMIS ERTAKLARINING RIVOJLANISH TARIXI VA ULARNING SHAKLLANISHI

Tajigaliev Marina Tleubaevna

Contact number: +999517979

Email: tazhigalievam2704@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11118508>

Annotatsiya. Nemis ertaklari o'zining ajoyib hikoyalari, sirli qahramonlari va chuqur saboqlari bilan e'tiborni tortadi. Ular qadimiy an'analar va qadriyatlarini saqlab, nemis madaniyatida muhim rol o'ynaydi. Nemis ertaklarini yig'ish, o'rganish va qayta hikoya qilish ko'plab tarixiy bosqichlarni bosib o'tdi va dunyoning ko'plab mamlakatlari adabiyoti va san'atiga ta'sir ko'rsatdi. Ushbu tezisda biz nemis ertaklarining rivojlanish tarixini, ushbu janrning asosiy xususiyatlarini, ularning mashhurligi va jahon adabiyotiga ta'sirini, shuningdek Germaniyaning ertak merosini saqlash va rivojlantirish istiqbollari ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: Nemis ertaklari, donolik, ilhom, o'yin-kulgi, adabiyot, madaniyat, qahramonlar, syujet, axloqiy saboqlar, ta'sir, o'quvchilar, san'at.

Nemis ertaklari qadimiy ildizlarga va boy rivojlanish tarixiga ega. Nemis ertaklarining eng mashhur yig'uvchilari va takrorlovchilaridan biri aka-uka Grimmlar edi. 19-asrda ular jahon adabiyotining klassikasiga aylangan mashhur "Bolalar va uy ertaklari" to'plamini nashr etishdi. Biroq, aka-uka Grimmardan oldin Germaniyada ertak xalq ijodiyoti an'analari mavjud edi. Ertaklar og'zaki ravishda avloddan-avlodga o'tib, mintaqadan mintaqaga farq qilar edi [4]. Ular mifologik mavzular, tasvirlar va axloqni o'zida mujassam etgan, odamlarga dunyo va uning qonunlarini tushunishga yordam bergan. Nemis ertaklarining rivojlanish tarixi nafaqat aka-uka Grimmlar, balki boshqa mualliflar va kolleksionerlar bilan ham bog'liq. Masalan, nemis yozuvchisi va folklorshunosi Karolina Guse ham ushbu janr rivojiga hissa qo'shgan holda ertaklarni to'plagan va qayta hikoya qilgan. Vaqt o'tishi bilan nemis ertaklari nafaqat Germaniyada, balki undan tashqarida ham mashhur bo'ldi. Ular ko'plab yozuvchilar, rassomlar va rejissyorlarni ilhomlantirish orqali jahon adabiyoti, san'ati va madaniyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bugungi kunda nemis ertaklari odamlarning ongi va qalbida o'z dolzarbligi va ahamiyatini saqlab qolishda davom etmoqda. Ular Germaniyaning madaniy merosining bir qismidir va ko'p avlodlar uchun ilhom va sevimli mashg'ulot bo'lib qolmoqda [2].

Nemis ertaklari adabiyot va madaniyatda o'ziga xos iz qoldiradigan boy va maftunkor merosdir. Ular boshqa xalq ertaklaridan farq qiladigan o'ziga xos joziba va o'ziga xos uslubga ega. Ushbu xususiyatlari tufayli nemis ertaklari barcha yoshdagi o'quvchilarning e'tiborini tortadi va chuqur va unutilmas taassurotlarni qoldiradi. Nemis ertaklarining asosiy xususiyatlaridan biri bu voqealar rivojlanadigan sirli va hayoliy dunyo. Bu dunyo sehr, mo'jizalar, sehrli mavjudotlar va ajoyib joylar bilan to'lib-toshgan, bu esa o'ziga xos muhit va qiziqarli syujetni yaratadi. Nemis ertaklarida uchraydigan yorqin qahramonlar o'ziga xos xususiyatlarga ega va ko'pincha yaxshilik va yomonlik ramzi sifatida harakat qilishadi, bu esa syujetlarni yanada qiziqarli qiladi. Nemis ertaklarida g'ayrioddiy voqealar va syujet burilishlari elementlari ham mavjud bo'lib, ular juda hayratlanarli. Ular o'quvchilarga muhim

qadriyatlar va hayotiy saboqlarni etkazadigan aniq yoki yashirin axloqiy saboqlarni o'z ichiga oladi. Ertaklar keng tarqalgan ertak motivlariga asoslangan bo'lib, ularni tomoshabinlar uchun taniqli va jozibali qiladi. Nemis ertaklariga xos bo'lgan kutilmagan natijalar va yakunlar o'quvchilarga hayrat va mamnuniyat baxsh etadi, shu bilan birga qalblarida o'chmas izlar qoldiradi [3]. Bu sehr, sir va donolik dunyosi bizga avlodlardan keyingi avlodlarni ilhomlantirishda va quvontirishda davom etadigan qimmatli meros qoldiradi. Nemis ertaklari nafaqat bolalar uchun hikoyalar, balki ularning boyligi ilhom va mulohaza yuritish uchun cheksiz imkoniyatlarni o'zida mujassam etgan san'at asarlaridir.

Nemis ertaklari o'ziga xosligi, chuqur axloqiy saboqlari va hayajonli syujetlari tufayli jahon adabiyoti va madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ularning mashhurligi nafaqat Germaniya bilan cheklanib qolmaydi, balki ular uzoq vaqtdan beri butun dunyo bo'ylab o'quvchilar va tomoshabinlarning qalbini zabt etishgan. Nemis ertaklarining mashhurligi va ta'sirini ko'rsatadigan ba'zi diqqatga sazovor joylar:

1. Aka-uka Grimmlar: aka-uka Grimmlar, Yoqub va Vilgelm ertaklar olamidagi haqiqiy mashhurlardir. Ularning "Ertaklar kitobi" va "Bolalar va oilaviy ertaklar kitobi" kabi ertaklar to'plamlari ko'plab tillarga tarjima qilingan klassik va eng ko'p sotilgan kitoblarga aylandi.
2. Adabiyot va san'atda foydalanish: nemis ertaklari ko'plab adabiy asarlar, filmlar, multfilmlar va teatr tomoshalari uchun asos bo'ldi. Masalan, "Shrek", "Uyqudagi go'zal", "Narniya yilnomalari" va boshqa ko'plab asarlar nemis ertaklaridan ilhomlangan.
3. Xalqaro mashhurlik: nemis ertaklari butun dunyoga tarqaldi va asrlar davomida barcha yoshdagi va millatdagi kitobxonlarning qalbini zabt etdi. Ko'p qirraliligi va insoniy qadriyatlari tufayli ular hali ham mashhur.
4. Adabiy oqimlarga ta'siri: nemis ertaklari romantizm, simbolizm, sehrli realizm va ertak realizmi kabi turli adabiy oqimlarga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Ular adabiy meros va tadqiqotning muhim elementiga aylandi.
5. Axloqiy saboqlar: axloqiy saboqlar bilan to'ldirilgan nemis ertaklari bolalar va kattalarga yaxshilik, adolat, sadoqat va boshqa ko'plab qadriyatlarni tushunishga yordam beradi. Bu ertaklar ko'p avlodlar uchun ilhom va ta'limdir [1].

Umuman olganda, nemis ertaklari o'ziga xosligi, mazmuni chuqurligi va universal qadriyatlari tufayli mashhur bo'lib, jahon adabiyoti va madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatishda davom etmoqda.

Xulosa. Nemis ertaklari butun dunyo bo'ylab kitobxonlar uchun donolik, ilhom va o'yin-kulgining doimiy xazinasidir. Ular mashhurligi va adabiyot, san'at va madaniyatga ta'siri tufayli qiziqish va hayratni uyg'otishda davom etmoqda. Noyob qahramonlar, hayajonli syujetlar va chuqur axloqiy saboqlar bilan nemis ertaklari bizni ilhomlantirish va o'rgatishda davom etib, ko'p yillar davomida o'quvchilar qalbida yashaydi.

References:

1. Bottigheimer, R. B. (2018). Fairy tales and folk tales. In Intl Comp Ency Child Lit E2 V1 (pp. 261-274). Routledge.
2. Nurgul, B. (2023). O'ZBEK VA NEMIS ERTAKLARINING TARJIMALARI TAHLILI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 21(6), 30-31.

3. qizi Ahmadova, A. B. (2023). O 'ZBEK VA NEMIS ADABIYOTIDAGI ERTAKLARNING MAZMUN-MOHIYATI. GOLDEN BRAIN, 1(30), 88-91. www.skazka.com.ru
4. Roemer, D. M. (2003). The Queen's Mirror: Fairy Tales by German Women, 1780-1900. *Marvels & Tales*, 17(1), 161-164.
5. Zipes, J. (1977). The Revolutionary Rise of the Romantic Fairy Tale in Germany. *Studies in Romanticism*, 409-450.